

MAKEDONYA YER İSİMLERİNDE
OSMANLI ÖNCESİ VE OSMANLI
HÂKİMİYETİ SIRASINDA
TÜRK YERLEŞİMİNE DAİR İZLER

[Üsküp (Skopje) - Kalkandelen (Tetovo) - Kırçova (Kicevo)]

Galip ÇAĞ*

ÇALIŞMAMIZ 16. yüzyıl ortalarında gerçekleştirilmiş bir tahrir¹ kaydından yola çıkarak olmuştur. Bu tahrirde kaydedilen karye (köy), mezra'a ve çiftlik isimlerinin farklı hususiyetlere sahip olduğunu görülmesi toponimik bir değerlendirme ile kıymetli çıkarımlar yapılabileceği fikrinin uyanmasına sebep olmuştur. Bu manada bugünkü Makedonya'nın önemli şehirlerinden Üsküp, Kalkandelen (Tetovo) ve Kırçova'ya ait yerleşim merkezlerinin isimlerini birlikte bir değerlendirmeye tabi tuttuk. Ortaya çıkan tablo, bu yer isimlerinin, geçmişe dönük olarak, zannedildiği gibi sadece bir Slav mirasının değil Osmanlı öncesi ve dönemine ait deşimimleri de ihtiva ettiğini göstermiştir.

★★★

Osmanlı Hâkimiyeti Öncesinde Balkanlarda Türkler ve Yer İsimlerindeki Yansımaları

Türklerin Asya'nın bozkırlarında başlayan ve gittikçe yayılan bir düzen içerisinde batıya doğru gelerek Avrupa topraklarına kayış, tarihi veriler göz önüne alındığında MS. IV. yüzyıla tarihlendirilir. Bu tarihlerde Attila'nın tesis ettiği Batı Hunları (Avrupa Hunları) MS. 454 yılında dağınca Avrupa'nın doğusunda bir iktidar topluğu yaşanmış ve yeniden başlayan göç dalgası bu sırada Kafkas bölgesinde yerleşmiş bulunan Avarları güçlü bir konuma getirmiştir. Hatta bu göç sırasında Avar hâkimiyetine giren Türk topluluklarından bir kısmı zamanla Bulgar adını alarak bugünkü Bulgarların atalarını oluşturmuşlardır. Kafesodlu bu grubun önceleri Ak-Ogur ya da Onogur adını taşıırken sonraları Bulgar adını aldıklarını ifade eder². Rasyoniy çalışmasında Bulgar kelimesinin Türkçe bir kelime olan Bulgar olduğunu söyler ve manası karışmak, karışık olan bu kelimenin, topluluğun Hunlar ile olan kaynaklarına nispeten kullanıldığını kaydeder³. Bu değerlendirme 1922-1939 yılları arasında Bulgaristan'da gerçekleştirilen arkeolojik kazılarla netleşmiş ve kabul edilmiştir.

Karpat, Bulgarların bölgeye yerleşmesinden çok uzun zaman sonraya kadar Türkçeyi, özel isimlerini kullandıkları gibi idarecilerine de han unvanını verdiklerini ifade etmiştir⁴. Ayrıca 1186 yılında yeniden tesis edilen İvan-Peter Asen kardeşlerin Bulgar Devleti'nde idarecilerin çoğunlukla Kumanlardan oluştuğu da yine bugün kabul görmüş bir görüştür⁵.

Avarlar Karadeniz'in kuzeyine VI. yüzyıl sonlarında gelmişlerdir. Özellikle 568 yılından itibaren Avrupa'da önemli bir güç olmuşlardır⁶. 626 İstanbul kuşatmalarını kudretlerinin ne derecelere ulaştığını gösterir önemli bir tarihi gerçektir. Ancak bu yüzyıl sonlarında hâkimiyetlerindeki Bulgarların güçlenmesi ile Avar kudreti zayıflamış ve 726 yılında yıkılmışlardır. Bu yıkılış öncesinde Avarların bölgede büraklıkları izleri bugün artık yabancı araştırmacılar da kabul etmektedirler⁷

Bulgarlar ve Avarlar sonrasında, Avrupa'nın önce kuzey doğusunda, sonra da daha güneyinde Balkanlarda etkin rol oynayan Türk toplulukları Peçenek, Uz (Oğuz)lar'dır. 870'den itibaren Kırym'ın da bir kısmını ele geçirerek İdil- Volga bölgesine hâkim olan Peçenekler yaklaşık 150 yıl buralarda kalmışlardır. Bu süre içerisinde Slavlar içerisinde meydana getirdikleri kargaşa ve iletişim kopukluğu özellikle Balkanlarda çok mühim neticeler doğurmuştur. Uzlar ve Kumanlar XI. yüzyıldan itibaren Peçenekleri takip ederek Karadeniz'in kuzeyinden Avrupa geçmişler ve Slavların içine düştükleri kargaşa ortamından faydalanarak iktidar boşluğunu doldurmuşlardır.

Peki, bütün bunlar oluyorken Makedonya'da neler oluyordu? Makedonya miladi yılların başlarında Roma'ya yenilerek İskender sonrası bağılı iktidarını kaybetmiş ve imparatorluğun hâkimiyetine girmişti. Roma egemenliğinden sonra ise MS IX. yüzyılın ilk yarısında Slav istilasına uğramış; sonrasında bunu Bulgar istilası takip etmiştir. Bulgarların menşe itibarı ile Türk olmalarının, dillerinden alıkanlıklarına kadar birçok hususiyetleri ile, Makedonya'da bir Türk tesiri yarattığını söylemek yanlış olmayacaktır. 1014'de Bizans tarafından yıkılan Bulgar İmparatorluğu ile birlikte Makedonya da Bizans İmparatorluğu'nun egemenliğine girmiş, bu durum, Müslüman Türkler (Osmanlılar) Balkanlara gelinceye kadar devam etmiştir.

Çalışmamızda Osmanlı öncesi / döneminde Üsküp, Kalkandelen ve Kırcova'da meydana gelen Türkleşmenin izleri üzerinde durmaya çalışacağız.

★★★

Üsküp; bugün sadece Makedonya'nın değil belki de Avrupa'nın en eski yerleşim merkezlerinden biridir. Üsküp'e dair önemli bir çalışmaya imza atan Salih Asım Bey, Dardanlar sonrasında MÖ 210 yılında II. Filip'in Üsküp'ü işgal ederek Prizren ve Priştine'ye kadar tüm bölgeyi ele geçirdiğini ifade eder. Roma kumandanı Metellus'un şehri ve bölgeyi fethi MÖ 148 yılına rastlar. Roma'nın burayı fethi sonrasında kurulan şehre ilk zamanlarda Toresyum, sonra da Skupi adıyla verilmiştir. Bölgeye bugünkü Üsküp adıyla Türklerin buraları fethi sonrasında Arapça'da "suların akması" manasına gelen üsküp kelimesine istinaden verilmiştir⁸.

Kırcova; Uskana adıyla verilen antik bir kent üzerine kurulmuştur. Şehir kaynaklarında ilk olarak Bizans imparatoru II. Basil döneminde (11. yüzyıl) Kitsavis adıyla zikredilir. 1257-1259 tarihlerinde Sırp Krallığı tarafından işgal edilmişse de kısa sürede yeniden Bizans hâkimiyetine girmiştir. Sırp kralı Milutin 1282 ve 1297'de Kırcova'yı yeniden fethetmiş, bu tarihten sonra burası Osmanlı hâkimiyetine kadar Sırpların elinde kalmıştır. Sırp hâkimiyetinin son döneminde bir süreliğine Pirlepe merkezli Kraljevic Makro Prensliği'nin bir parçası olmuştur. Bu dönemde bir süre şehir Katin Grad adıyla anılır.

Osmanlı kaynakları Kırcova'nın 1385'te Lala Pahin Paşa tarafından fethedildiğini kaydeder. Sırp kaynakları ise fethin 1395'te gerçekleştiğini ifade eder. Kırcova'nın fethinden sonra Osmanlılar burada bulunan kalede bir askeri garnizon kurmuşlar ve bir grup Türk halkını kasabaya yerleştirmişlerdir. 1455 tarihli bir Tahrir Defterinde Kırcova'da 30 Müslüman hanenin (yani 30 aile), 145 te Hıristiyan hanenin olduğu kaydedilmiştir. 1521'de bu sayı artmış ve kasabada yaşayan 178 ailenin 95'i Müslüman olarak kaydedilmiştir. Kasaba'da Fatih Sultan Mehmet'in inşa ettirdiği cami başta olmak üzere birçok Osmanlı dönemi eseri halen mevcuttur.

Kalkandelen, Balkan yarımadasının Güneybatı kısmında Makedonya Devleti'nin sınırları içinde, 42. Enlem ve 21. Boylam'ın kesiştiği noktada bulunmaktadır.

Tepeleri 2800 metreyi aşan Paşa dağları ve Suva Gora (Kuru Dağlar) arasındaki 8-13 kilometre genişliğinde ve 56 kilometre uzunluğunda olan Polog vadisi bulunmaktadır. Kalkandelen nehri bu yemyeşil vadinin ortasında ve Paşa dağlarının eteklerinde kurulmuş bir şehirdir. Kenti, Köpük (Pena) Deresi ikiye ayırmaktadır. Ayrıca, şehrin 4 kilometre güneydoğusundan akan Vardar nehri Kalkandelen ovasını sulamaktadır. Pena deresi Yukarı Vardar'ın en büyük koludur ve Paşa dağlarının kuzeyinden iki ayrı kaynaktan birleşerek doğar.

Daha evvelde ifade ettiğimiz gibi çalışmamızda çıkış noktası olarak Osmanlı Devleti'nin 16. yüzyıl ortalarında gerçekleştirdiği bir tahrir çalışması sonucu elde ettiği kayıtları kullanacağız.

Kumanice⁹ ve Kumanya¹⁰ bahsi geçen defterde Üsküp ve Kalkandelen'de kaydedilmiş köylerdir (karye). Buradan net bir şekilde gözüken şey Kumanların buralara kadar gelerek yerleşik bir düzen kurduklarıdır. Ayrıca bu isimle kaydedilmiş farklı bölgelerde bulunan köylerin bulunması sadece bir bölgede değil birçok bölgede yaygın bir yerleşime sahip olduklarını göstermektedir.

Rasonyi eserinde bud kelimesi üzerinde özellikle durur. Kelimenin tek heceli olması dolayısıyla Karluklar arasından çıkan Bulak Türkleri ile irtibatlı olduğu görüldüğünü ortaya atar. Bulakların bulunduğu bölgenin İç Asya olması ve buraya onlardan önce Budizmin gelmesi kelimenin kökenine dair bir çıkış noktası olmuştur. Özellikle Uygurlar'a ait kalıntılarda Budizm'e dair izlere rastlanması bud kelimesinin eski Türkçedeki buda'nın bir türevi olduğu yüksek bir ihtimaldir. Yada bir başka ihtimalde bud'un put manasına da gelebileceğidir. Rasonyi bu kelimeye örnek olarak Macaristan'da Budvar Dağı'nın ve Haromszek vilayetine bağlı Bud köyünü gösterir¹¹. Kırcova'da da Bud-an¹² isimli bir köy defter kayıtları içerisinde göze çarpmaktadır.

Rasonyi'nin üzerinde durduğu diğer bir kelime de say'dır¹³. Say Uygurca "delmek" manasına gelen bir fiildir. Genel olarak yeni doğan çocuklara düğmanların alt etsin manasında "Saysun" ismi verilirdi. Say fiilinin Oduzlar, Avarlar, Peçenekler yada Kıpçaklar vasıtasıyla Balkanlara getirilmiş olma ihtimali göz önüne alındığında Kıpçova'ya kayıtlı Dolye Say-ıç¹⁴, Say-ıç¹⁵, Say-u Dol¹⁶, Say-usıç¹⁷, Üsküp'e kayıtlı Say-lani¹⁸ ve Kalkandelen'e kayıtlı Gorna Say-ıç¹⁹ karyelerinin isimlerinin bu fiilden türetildiği gibi bir ihtimal göz ardı edilmemelidir.

Çalışmanın son kısmında bundan sonraki araştırmacılara ham ver sunmak ve yeni bir açılım sağlamak amacıyla bahsi geçen 3 kazaya ait bir köy isimleri listesi verilmiştir. Derinlemesine gerçekleştirilecek yeni çalışmalar Osmanlı öncesi Balkanlarda Türk izlerinin ortaya konması noktası aydınlatıcı ve ufuk açıcı olacaktır.

Osmanlı Hâkimiyeti Sırasında Yer İsimlerinin Karakteri

Pehir ve kıy karakteristiğinin yanında, Osmanlı Devleti'nin idari taksimatında, bazı idari merkezlere özellikle buldukları mevkiinin fiziki yapısına göre verilen hususi görev ve unvanlar, bu merkezlerin bulunduğu coğrafya ile alakalı bir takım yorumlar yapmamızı kolaylaştırmaktadır. Bu noktadan hareketle özellikle Üsküp ve diğer nahiyelere tabi karyelerin (köylerin) isimlerine baktığımızda; zaman zaman derbent kavramı ile karşılaşmaktayız. Derbent köyleri ve dolayısıyla derbentçiler, iskan merkezleri dışındaki kırsal kesimde görev yapmakta idiler. Görevleri ise Anadolu ve Rumeli'de birçok mevkide mevcut olan dağlık kesimleri ve geçitleri muhafaza etmek idi. Defterimizde Üsküp'e tabi olan bu tip yerleşimlere örnek teşkil edebilecek 8 karye kaydedilmiştir (Mali Duhaniç Derbend, Brusnik Derbend, Livoliç Debend, Kroya Derbend, Susiliç Derbend, Mihanik Derbend, Berdiliç Derbend ve Sinuyiçe Derbend). Buradan Üsküp'ün fiziki manada dağlık ve engebeli bir yapı arz ettiği söyleyebiliriz.

Üsküp ve neticesinde defterimize konu olan diğer nahiyelerin genel manada dağlık ve engebeli bir arazi üzerinde kurulduğunu gösteren diğer bir önemli delilde karye isimlerinin sonlarına eklenen "dol" ekidir. "Dol" Slav dilerinde ağırlıkla dağın eteği yada yakındaki bir nehrin ağızına göre güneyde manasında kullanılmaktadır. Ağızdaki tabloda da görüleceği gibi Yelov dol, Ebulend dol, Vuyasid dol, Görgü dol, Velci dol ve Buku dol gibi karye isimlerinin bu tip yerleşimlere işaret ettiği ihtimal dahilindedir.

Çepitli vesileler ile buraya gelerek yerleşen göçerlerin yaşam tarzları da yer isimlerine yansımıştır. İbrahim Ovası ve Habil Obası, göçer yaşam tarzının izlerini yansıtmaktadır. Ova ve oba kullanımının dışında Rahmanlu, Abdaladlu, Deli Sefer, Akbağ ve Tolce İshak gibi Türkçe isimlerden türetilmiş karye isimleri de

yine bu etkinin izlerini yansıtmaktadır.

Anadolu'dan Balkanlara geçen göçerlerin ilk yerleştikleri yerlerin zamanla daha karakteristik bir isimle yada hatırlanır bir olaya binaen verilmiş bir adla anılması da vaki olabiliyordu. Yokuşlu nam-ı diğer Ağakulı, Uluçlar nam-ı diğer Aharlar, Halıçlar nam-ı diğer Uluçlı, Aldun nam-ı diğer Emir Hanlı, Düspenç nam-ı diğer Kusk ve Dumanluse ve Müslümanan nam-ı diğer Bahadı, Kulı gibi karye isimleri bu tip isim değiştirmelere örnek teşkil etmektedir.

Kalkandelen'de de Üsküp'te olduğu gibi derbendlerin mevcut olması ve bunun yanında karyelerin ağadı ve yukarı olarak belirtilmesinde kullanılan Dolna (Ağadı) ve Gorna (Yukarı) ifadelerinin bulunması buranın da yine kırsal ve dağlık bir yapı arz ettiğini göstermektedir. Örneğin Dolna ve Gorna Nalhisye Anadolu'da da sıkça rastlanan Ağadı-Yukarı kullanımına önemli bir örnek teşkil etmektedir.

Kalkandelen bahsinde ifade ettiğimiz ve Anadolu Türklerinin ilk kez yerleşim gösterdiği Dobrudol ve Salunik karyelerine burada rastlamaktayız. Bundan başka Slav dillerinde şehir manasında kullanılan "grad" kelimesi de yine Gradsiliç ve Ragrad şeklinde karye isimlerin de kullanılmıştır. Bazı karye isimleri Kırcova'nın özellikle su kenarında uzandığı fikrini uyandırmaktadır. Kenari, Kenarye ve Suyolu gibi karye isimleri bu tezi doğrular niteliktedir. Zira Polok nehrini sağ kollarından Treska ırmağının hemen Kırcova yakınlarından aktığının bilinmesi de karye isimlerindeki bu etkileşimi açıklamaktadır.

Tarihi veriler Kırcova civarının büyük oranda maden yatakları ile çevrili olduğundan bahseder. Yine karye isimleri bu özelliği de göz önüne sermiş ve Demirmaya, Demirce gibi isimler defterimizde kaydedilmiştir.

Fakat Kırcova'daki karye isimleri ile alakalı asıl ilginç nokta budur. Kırcova nahiyesinde kaydedilen iki karye olan Demirce ve Sarihan (Saruhan) birbirinden bağımsız iki karye gibi gözükse de Saruhanoğulları tarihine kısaca bir dönersek bu iki karyenin birbirleri ile önemli ilişkileri olduğu görülecektir. Bilindiği üzere Saruhanoğulları Manisa civarında kurulmuş ve hüküm sürmüştür. Kurucusu sayılan Saruhan Bey bazı ihtilaflara rağmen Selçuklu hükümdarı Mesud II.'nin ümerasından sayılmaktadır. Saruhan Bey'in ilk askeri faaliyeti Mesud II.'nin ikinci defa tahta çıktığı ve yine Bizans imparatoru Andronikos II.'nin Anadolu seferine çıktığı tarihe rastlamaktadır. Bizans'ın Anadolu'ya 1302'de gerçekleştirdiği bu sefer üzerine Saruhan Bey'de bir dizi faaliyette bulunmuş ve 1313'de Manisa'yı fethetmiştir. Bu fethetme katılan kardeşi Çuğa Bey'e bu bölgede yer alan Demirci (Demirce) yöresini tevcih etmiştir. Saruhan Bey birliklerinin Umur Bey komutasında 1334'de gerçekleşen Trakya çıkartmasına katıldığı da göz önüne alındığında, defterimizde Kırcova'ya dahil edilmiş olan Sarihan ve Demirce

karyelerinin Saruhan Türkmenlerinin bu çıkarmaya katılan bölümü tarafından yerleşime tabi tutulan karyeler olduğunu düşünmek göz ardı edilemeyecek bir ihtimaldir. Aynı zamanda 1385 yılında bir kısım Saruhan yörüklerinin Serez civarına sürüldüğü de kaynaklarda kaydedilmiş bir bilgidir.

Sonuç olarak; Balkanlarda Osmanlı hakimiyeti öncesi ve sonrasında yer isimlerinde meydana gelen değişimler, bölgede Hıristiyan-İslam geçiş sürecinin en somut örneklerini sunmaktadır. Dolayısıyla Osmanlı arşiv vesikalarında kayıtlı bu tip isimlerinin dikkatlice okunarak derin bir değerlendirmeye tabi tutulması muhakkak ki bu değişimi ortaya koyma noktasında fayda sağlayacaktır.

YERLEŞİM MERKEZLERİ²⁰

ÜSKÜP	KALKANDELEN	KIRÇOVA
Karye-i Varanlıçe	Karye-i Gradsıye	Karye-i Küre Hiliç
Karye-i Brusnik Derbend	Karye-i Banlıç	Karye-i Yümenlavçe
Karye-i Mürer	Karye-i Mulubin	Karye-i Bersin
Karye-i Baverde	Karye-i Seliç	Karye-i Ebulend dol
Karye-i Droynak	Karye-i Palusye	Karye-i Yerasiç
Karye-i Daluçliç	Karye-i Kursıye	Karye-i Lesfumiçe
Karye-i Kadý	Karye-i Emrursiç	Karye-i Dağrı Karsin
Karye-i Livoliç Derbend	Karye-i Rahalıy	Karye-i Rahami
Karye-i Kroya Derbend	Karye-i Yomirsen	Karye-i Yolosa Derbend
Karye-i Susiliç Derbend	Karye-i Nadvorse	Karye-i Lolonami
Karye-i Ýđris	Karye-i Rahiç	Karye-i Lisiçe
Karye-i Lulubin	Karye-i Bukovnik	Karye-i Aranefva
Karye-i Kutliye	Karye-i Huryami	Karye-i Obür lisiçe
Karye-i Kavala	Karye-i Gorna Türçani	Karye-i Gorna Siliç
Karye-i Makusk	Karye-i Sihami	Karye-i Kosudralin
Karye-i Elvanye	Karye-i Serhani	Karye-i Besiva Dolki
Karye-i Erakliçe	Karye-i Yadvarsi	Karye-i Kaledahi
Karye-i Deragus (Dragos)	Karye-i Raksiye	Karye-i Hamalıjıye
Karye-i Dobruye	Karye-i Luryami	Karye-i Dolye Siliç
Karye-i Virklüçe	Karye-i Serakiç	Karye-i Muraylumiçe
Karye-i Eslüliyenak	Karye-i Roğami	Karye-i Bodursa
Karye-i Ýpilçe	Karye-i Farnıye	Karye-i Tuhin
Karye-i Diyomirca	Karye-i Liþki	Karye-i Alhuçe Derbend
Karye-i Lumrak	Karye-i Susiç	Karye-i Nagilte

Karye-i Bazurca	Karye-i Lumisye	Karye-i Modra Salye
Karye-i Aklak	Karye-i Radlusye	Karye-i Kaladnik
Karye-i Solcuk (Sulcuk)	Karye-i Salunik	Karye-i Salunik
Karye-i Gürce Sulu Pınar	Karye-i Vamirayıç	Karye-i Salnami
Karye-i Görülik	Karye-i Velsuviyami	Karye-i Siyalisye
Karye-i Bukovnik	Karye-i Veslunik	Karye-i Ÿstale
Karye-i Oraþlu	Karye-i Dobriguþte	Karye-i Bermanik
Karye-i Esnud Gale	Karye-i Berdosnami	Karye-i Letvulisye
Karye-i Zakupliç	Karye-i Demirsiye	Karye-i Bersahudol
Karye-i Balabliç	Karye-i Raliva	Karye-i Yokuliç
Karye-i Lukuca	Karye-i Dolna Nalhisiye	Karye-i Ÿslarinami
Karye-i Drahlıç	Karye-i Ravne	Karye-i Gradsiliç
Karye-i Ÿspangomiç	Karye-i Gorna Nalhisiye	Karye-i Dobrudol
Karye-i Raguniç	Karye-i Nova Silami	Karye-i Gorna Ranine
Karye-i Gradsieye	Karye-i Selokos	Karye-i Evlashami
Karye-i Kavisiye	Karye-i Saluç	Karye-i Merudes
Karye-i Yukonik	Karye-i Salunik	Karye-i Yolusnik
Karye-i Mane	Karye-i Lolon	Karye-i Gorgoriç
Karye-i Ÿmurali (Eymür Ali)	Karye-i Ruhami	Karye-i Kırselva
Karye-i Dikuk	Karye-i Rahiç	Karye-i Ragrad
Karye-i Dobridol	Karye-i Gradçe	Karye-i Sosiliç
Karye-i Debuli	Karye-i Nikiforavena	Karye-i Yonoliç
Karye-i Malumiç	Karye-i Noroy	Karye-i Gradsiliç
Karye-i Kumaniçe	Karye-i Nelayıç	Karye-i Gradsiliç
Karye-i Vakurkiye	Karye-i Tarin	Karye-i Manastırçe
Karye-i Zalubane	Karye-i Kalisiye	Karye-i Halukırçe
Karye-i Zalıfak	Karye-i Behiva	Karye-i Esvami Vomirað

Karye-i Merude (Merud)	Karye-i Raduþye	Karye-i Kulağ
Karye-i Kutlu (Kırlu) Pazarlu	Karye-i Sarlısly	Karye-i Tefuli
Karye-i Güreler-i Buzurk	Karye-i Bulaylıç	Karye-i Saliç
Karye-i Abdaladlu	Karye-i Gorna Kalisye	Karye-i Kıymanifu
Karye-i Yokuþlu nam-ý		
diğer Ağakuly	Karye-i Nikþeniç	Karye-i Garnamitabi
Karye-i Sýđlu	Karye-i Varlykye	Karye-i Amir donye
Karye-i Uluçlar		
nam-ý diđer Aharlar	Karye-i Gorna Leþniçe	Karye-i Doliç
Karye-i Ýlip Kamalu	Karye-i Yodmirki	Karye-i Mirdeva
Karye-i Halıçlar		
nam-ý diđer Uluçly	Karye-i Ardonye	Karye-i Kırastai
Karye-i Güreler-i Küçük	Karye-i Tuyin	Karye-i Darastali
Karye-i Kar alilu	Karye-i Konayıç	Karye-i Seritva
Karye-i Ormanlu	Karye-i Kamanami	Karye-i Dulahi
Karye-i Rahmanlu	Karye-i Gostivar	Karye-i Asitalin
Karye-i Ýbrahim Ovasý	Karye-i Ruhami	Karye-i Navali dol
Karye-i Virsiye	Karye-i	Tefuvin Karye-i Nodali
Karye-i Bedrancyl	Karye-i Baharçe-i	Buzurk Karye-i Azalu mekan
Karye-i Bendromiç	Karye-i Belusnik	Karye-i Lishami
Karye-i Lukoviç	Karye-i Surbami	Karye-i Nosin
Karye-i Beyliç	Karye-i Nariç	Karye-i Nohiç
Karye-i Urlaiç	Karye-i Vomiriç	Karye-i Aslanifu
Karye-i Mihanik Derbend	Karye-i Görgüþte	Karye-i Sil dol
Karye-i Bukovnik	Karye-i Berninuçe	Karye-i Habaniç
Karye-i Kulhanık	Karye-i Rasuhaniç	Karye-i Nikaliþte
Karye-i Habil ov(b)asý	Karye-i Aslaniyye	Karye-i Mefaliç

Karye-i Piramusol	Karye-i Mali Burhami	Karye-i Mırse
Karye-i Bukudol	Karye-i Pemisva	Karye-i Tuhin
Karye-i Yamanık	Karye-i Asladinye	Karye-i Velfumiç
Karye-i Bardolçe	Karye-i Barisyey	Karye-i Kırdamiç
Karye-i Pulsiyey	Karye-i Dobrudol	Karye-i Aslanyey
Karye-i Kırlı viriç	Karye-i Merusyey	Karye-i Tuhin
Karye-i Beli Kıruk	Karye-i Krusva	Karye-i Aslalisfu
Karye-i Avrancı	Karye-i Sorine	Karye-i Kenari
Karye-i Berdiliç Derbend	Karye-i Variksey	Karye-i Alasıç
Karye-i Lubanlıç	Karye-i Yoluhami	Karye-i Kruşa
Karye-i Veyu kurca	Karye-i Dohi	Karye-i Lukoliç
Karye-i Rahobin (Dahobin)	Karye-i Şvabuli	Karye-i Haruva
Karye-i Görgüdol	Karye-i Sedadsi	Karye-i Dolye Sayıç
Karye-i Ushali	Karye-i Yoluvik	Karye-i Aruhan
Karye-i Külhani	Karye-i Nayin dol	Karye-i Karaluyiç
Karye-i T(y)ekne	Karye-i Hayla	Karye-i Alyenumi
Karye-i Dolye	Karye-i Lişniç	Karye-i Nova nekin
Karye-i Vilise nam-ı diğer Noksal	Karye-i Maruyiç	Karye-i Astudyey nam-ı diğer Rahami
Karye-i Bosna Drahoviç	Karye-i Yarbaş	Karye-i Danlarami
Karye-i Velci Dol	Karye-i Mala Sedlarçe	Karye-i Sayıç
Karye-i Velci Dol	Karye-i Rayiç	Karye-i Meragalva
Karye-i Lasfurça	Karye-i Kefva	Karye-i Ebulkisye
Karye-i Esürlü Yaka(Biga)	Karye-i Gorna Luminiç	Karye-i Merakiva
Karye-i Tolce Şhak	Karye-i Derminik	Karye-i Varayumiç
Karye-i Düspenç nam-ı diğer Kusk	Karye-i Varvane	Karye-i Arhamalkin
Karye-i Esmera komiç (Koliç)	Karye-i Moralusyey	Karye-i Kraybiç

Karye-i Krasimirce	Karye-i Gorna Yelov dol	Karye-i Azaromiç
Karye-i Aldun nam-ý diðer Emir Hanl	Karye-i Esmur Desliç	Karye-i Kırasnami
Karye-i Avranik	Karye-i Dolno Lisice	Karye-i Drasil
Karye-i Arahani	Karye-i Gormü dol	Karye-i Sarınlık
Karye-i Pire	Karye-i Berav yami	Karye-i Budan
Karye-i Kusfuk	Karye-i Salarnomiçe	Karye-i Yolonami
Karye-i Arda Biliç	Karye-i Gorna Yeva	Karye-i Karine
Karye-i Kusfuk	Karye-i Rakomiçe	Karye-i Yolojiç
Karye-i Görgü Dol	Karye-i Aðarsan Obaşy	Karye-i Ýstaruçe
Karye-i Kroye Dudye	Karye-i Dolno Kaleshi	Karye-i Sayu dol
Karye-i Susiliç	Karye-i Garne	Karye-i Merasin
Karye-i Harlık	Karye-i Bondiçe	Karye-i Niç
Karye-i Kunduk	Karye-i Nova sinin	Karye-i Mirmanfu
Karye-i Mirüsvik	Karye-i Radoyiç	Karye-i Aranmi
Karye-i Balnuvad	Karye-i Orhuþ	Karye-i Arlugame
Karye-i Susiliç	Karye-i Endovrise	Karye-i Naluþye
Karye-i Saylani	Karye-i Hayla	Karye-i Nahisyte
	nam-ý diðer Nova Selami	
Karye-i Kunduk	Karye-i Esnarusel	Karye-i Nivakar
Karye-i Busliç	Karye-i Hamirami	Karye-i Mirkefu
Karye-i Ogbaliç	Karye-i Kehava	Karye-i Omursiye
Karye-i Deli Sefer	Karye-i Nova Sil	Karye-i Rusnak
Karye-i Aftaluka	Karye-i Yovakomiçe	Karye-i Kular
Karye-i Dogly	Karye-i Oruç	Karye-i Tusarami
Karye-i Laspiye	Karye-i Lisna nefumiçe	Karye-i Yukohami
Karye-i Elvanye	Karye-i Dolno Leþniçe	Karye-i Aslaramiç
Karye-i Noksal	Karye-i Hüseyinler	Karye-i Koþuncu

Karye-i Dobriç	Karye-i Beryosfe	Karye-i Kusva
Karye-i Kusfuk	Karye-i Maverva Derbend	Karye-i Sarsiye
Karye-i Beruviç	Karye-i Yokohami	Karye-i Ranas
Karye-i Livosye	Karye-i Kumaniçe	Karye-i Osyalomiç
Karye-i Akbağ	Karye-i Menik	Karye-i Kalami
Karye-i Seyemişli	Karye-i Lesfuniye	Karye-i Kuriç
Karye-i Ribaliç ma'a Baladç	Karye-i Dolne Nayiç	Karye-i Orasusye
Karye-i Körpe Sulnar	Karye-i Salunik	Karye-i Laralumiç
Karye-i Görülik	Karye-i Dolna yelovdol	Karye-i Mamurlusye
Karye-i Kurunik	Karye-i Nova Menin	Karye-i Kavasudol
Karye-i Ursali	Karye-i Çirkoyami	Karye-i Mirasiç
Karye-i Esnud Han	Karye-i Saliç	Karye-i Yalusniye
Karye-i Pusliç	Karye-i Heraslis	Karye-i Daranva
	ma'a mahalle-i Dolancý	
Karye-i Ýbraniç	Karye-i Temzayolit	Karye-i Aydursiye
	ma'a mezra'a-i Aslarumukye	
Karye-i Sukuş (Siyukuş)	Karye-i Rahiç	Karye-i Korkiye
Karye-i Ardaniç	Karye-i Dohi Kalne	Karye-i Arhanigin
Karye-i Luyiç	Karye-i Tarnomiçe	Karye-i Piri Mýrsinik
Karye-i Vuyasid dol	Karye-i Ýbranisye	Karye-i Lukoniç
Karye-i Guranik	Karye-i Ýbranki	Karye-i Lara
Karye-i Tenfomiçe	Karye-i Mamusiç	Karye-i Romirinye
Karye-i Kara Nuhisye	Karye-i Biliç	Karye-i Nekuşye
Karye-i Kolsuse	Karye-i Miruniç	Karye-i Dolye Asrugsiye
Karye-i Koluyluse	Karye-i Tarbağ	Karye-i Dolancý
Karye-i Ravit	Karye-i Malasýrlarçe	Karye-i Navarçe
Karye-i Maverak	Karye-i Nalhişye	Karye-i Yarnaras Derbend

Karye-i Kırdiye	Karye-i Minlus	Karye-i Asranefva
Karye-i Busuye	Karye-i Dagradye	Karye-i Arnumiç
Karye-i Ardaliç	Karye-i Malye Nerdariçe	Karye-i Sarihan
Karye-i Burkoriç	Karye-i Novidliç	Karye-i Sayusiç
Karye-i Asvirami	Karye-i Yuhannik	Karye-i Kroþviç
Karye-i Bikuse	Karye-i Rasriç	Karye-i Malayumiç
Karye-i Ebulend dol	Karye-i Suyumiri	Karye-i Orgorimiç
Karye-i Dolye Kırsfak	Karye-i Nalusiye	Karye-i Nayihar
Karye-i Mirsınik	Karye-i Gorna Nayiç	Karye-i Susiç
Karye-i Dumanluse ve Müslimanan		
nam-ý diðer Bahadır Kulý	Karye-i Vadise	Karye-i Visye
Karye-i Nefaduþye	Karye-i Ramiryunami	Karye-i Mirdayiç
Karye-i Mali Duhaniç Derbend		
ma'a Manakin	Karye-i Raladyumi	Karye-i Demirmaya
Karye-i Kaliç	Karye-i Salunik	Karye-i Demirce
Karye-i Talik nam-ý diðer		
Talumiç	Karye-i Lisiçe	Karye-i Merdorami
Karye-i Asvik	Karye-i Dagri Karşın	Karye-i Nşk
Karye-i Torilar	Karye-i Aluki	Karye-i Rasumindal
Karye-i Kiruk	Karye-i Sadarçe-i Buzurk	Karye-i Serse
Karye-i Naruk	Karye-i Vuranfi	Karye-i Mirkadma
Karye-i Linoviç	Karye-i Nefadiç	Karye-i Vaydarar
Karye-i Nalhesye	Karye-i Dobriþte	Karye-i Yodumirse
Karye-i Lusiye	Karye-i Seykasiç	Karye-i Lararomiç
Karye-i Sinuyiçe derbend	Karye-i Modriç	Karye-i Drayak
Karye-i Arvalisiç	Karye-i Aruçe	Karye-i Konak
Karye-i Kiruk	Mezra'a-i Robay	Karye-i Mualiç

Karye-i Buryarik	Mezra'a – i Nadali	Karye-i Suhami
Karye-i Dolye Külhani		Karye-i Bermaa
Karye-i Bukosli		Karye-i Kenarye
Karye-i Simihasye		Karye-i Barudol
Karye-i Alarjncý		Karye-i Tarik
Karye-i Valarsefe		Karye-i Dolye Siliç
Karye-i Kumanava		Karye-i Dobranomiçe
Karye-i Arda biliç		Karye-i Sadesiç
Karye-i Orgorufiç		Karye-i Suyolu
Karye-i Nayhar		Karye-i Tefuli
Karye-i Asumirami		Karye-i Kırçova
Karye-i Lukoviç		Karye-i Ýkalisye
Karye-i Yelovdol		Karye-i Kaline
Karye-i Bahadır nam-ý diðer Rumaniluki		Karye-i Merkus
Karye-i Rasiç		Karye-i Salarmeraty
Karye-i Matafin		Karye-i Miliç
Karye-i Voliç		Karye-i Yaliç nam-ý diðer Savamrik
Karye-i Nosliç		Karye-i Kuyva
Karye-i Yosilin		Karye-i Oralcý
Karye-i Domiriç		Karye-i Anulin dol
Karye-i Lisiçe		Karye-i Asyatalin
Karye-i Ruali		Karye-i Yavli dol
Karye-i Ayvaniye		Karye-i Kıruk
Karye-i Mukava		Karye-i Asulisye
Karye-i Nefarduþye		Karye-i Devami
Karye-i Turnareva		Karye-i Rahami

Karye-i Manifa
Karye-i Dolçe
Karye-i Dolne Solye
Karye-i Kudarva
Karye-i Sukudlu
Karye-i Bersiç nam-ý diđer Beradesiç
Karye-i Dalyosiç
Karye-i Kumalva
Karye-i Malisa
Karye-i Nohiç
Karye-i Ogyaniç
Karye-i Ravmaniç
Karye-i Salurdiç
Karye-i Sükudlu
Mezra'a-i Miraslyk
Çiftlikha-i Müslümanan-ý der
Kârye-i Eymür Ali

DİPNOTLAR

- 1- Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Tapu Tahrir Defteri, no: 217
- 2- Kafesoğlu, İbrahim, Bulgarların Kökeni, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü, Ankara 1985, s. V
- 3- Rasonyi, Laszlo, Tuna Köprüleri, Çev. Hicran Akın, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü, Ankara 1984, s. 5-6.
- 4- Karpat, Kemal, Balkanlarda Osmanlı Mirası ve Ulusçuluk, Çev. Recep Boztemur, İMGE, Ankara, 2004, s. 20.
- 5- Karpat, Balkanlarda Osmanlı Mirası, s. 21.
- 6- Kurat, Akdes Nimet, "Doğu Avrupa Türk Kavim ve Devletleri", TÜRK DÜNYASI EL KİTABI, I, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü, Ankara 1992, s. 178.
- 7- Salih Aşım Bey, Üsküp Tarihi ve Civarı, Halil Kazım Matbaası, Üsküp, 1932 s. 29.
- 8- Salih Aşım Bey, Üsküp Tarihi, s. 30.
- 9- TD, 217, 5; TD, 217, 40.
- 10- TD, 217, 23.
- 11- Rasonyi, Tuna Köprüleri, s 49-50.
- 12- TD, 217, 57.
- 13- Rasonyi, Tuna Köprüleri, s 55-56.
- 14- TD, 217, 55.
- 15- TD, 217, 57.
- 16- TD, 217, 58.
- 17- TD, 217, 29, 65.
- 18- TD, 217, 14.
- 19- TD, 217, 144, 146, 150 .
- 20- Kayıtlar defterdeki sıraya göre gösterilmiştir.

